

Sygn. VPa 217/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2014 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Beata Łapińska

Sędziowie: SSO Magdalena Marczyńska (spr.)

SSR del. Sławomir Dudek

Protokolant: st.sekr.sądowy Marcelina Machera

po rozpoznaniu w dniu 25 marca 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w R.

przeciwko H. K. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda (...) w R. od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie IV Wydziału Pracy z dnia 5 listopada 2013r.

sygn. IV P(m) 361/12

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie „2” (drugim) i zasądza od pozwanego H. K. (1) na rzecz powoda (...) w R. kwotę 14.000,00 (czternaście tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 26 września 2012 roku do dnia zapłaty,*
- 2. nie obciąża pozwanego H. K. (1) kosztami postępowania za drugą instancję oraz odrzuca apelację w zakresie kosztów postępowania za I instancję.*

Sygn. akt V Pa 217/13

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 26 września 2012 roku (...) w R. wniosło o zasądzenia od pozwanego H. K. (1) kwoty 29.187,90 złotych tytułem nienależnego świadczenia wraz z kosztami procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu podał, iż pozwany zobowiązany jest do zwrotu nienależnego świadczenia. Pozwany wzbogacił się kosztem powoda, wzbogacenie to nastąpiło bez podstawy prawnej, gdyż wyrok Sądu Rejonowego w Bełchatowie, zasądający na rzecz pozwanego odszkodowanie został zmieniony w ten sposób, że obniżono kwotę odszkodowania i różnicę tę pozwany winien zwrócić powodowi.

W dniu 22 listopada 2012 roku Sąd Rejonowy w Bełchatowie wydał wyrok zaoczny w którym zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 29.187,90 złotych ustawowymi odsetkami od dnia 26 września 2012 roku oraz kwotę 3.260 złotych kosztów procesu w tym 1.800 złotych kosztów zastępstwa procesowego.

Od powyższego wyroku złożył sprzeciw pozwany H. K. (1) wnosząc o jego uchylenie i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów sądowych oraz kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 5 listopada 2013 roku, wydanym w sprawie IV Pm 361/12, Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w Bełchatowie utrzymał wyrok zaoczny z dnia 22 listopada 2012 roku co do kwoty 15.187,90 złotych oraz uchylił tenże wyrok w pozostałej części i oddalił powództwo w tym zakresie.

Sąd Rejonowy ustalił, co Sąd Okręgowy cytuje, że:

„Wyrokiem z dnia 16 grudnia 2009 roku tutejszy Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego (...) S. A. w B. Oddział (...) B. w R. poprzednio Kopalni (...) w R. na rzecz powoda H. K. (1) kwotę 29.112,45 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 lipca 2009 roku do dnia zapłaty oraz kosztami zastępstwa procesowego.

Na skutek apelacji od tego wyroku Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń w Piotrkowie Trybunalski wyrokiem z dnia 18 maja 2010 roku oddalił apelację pozwanego.

W dniu 2 czerwca 2010 roku na konto pozwanego wypłynęła kwota 34.102,60 zł. W dniu 10 sierpnia 2010 roku została wniesiona skarga kasacyjna.

Powyższy odpis pełnomocnik pozwanego otrzymała w dniu 13 sierpnia 2010 roku.

Na skutek wniesionej kasacji został uchylony wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim i przekazano temuż Sądowi sprawę do ponownego rozpoznania.

Na skutek orzeczenia Sądu Najwyższego Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem z dnia 21 czerwca 2012 roku zmienił orzeczenie Sądu Rejonowego Bełchatowie obniżając wysokość odszkodowania do kwoty 4.396,41 zł

Pismem z dnia 21 sierpnia 2012 roku powód wezwał pozwanego do uiszczenia kwoty 24.716,04 zł odsetek w kwocie 1.771,86 i kosztów sądowych w kwocie 2.700,00 zł

Poczynając od dnia 14 września 2010 roku do dnia do dnia 31 sierpnia 2013 roku pozwany rozdysonował kwotę 45.718,65 zł .

W tym okresie czasu wpływały na konto również należności z tytułu wpłat z ZUS w wysokości 3.193,63. Poczynając od dnia 14 czerwca 2013 roku do dnia 14 sierpnia 2013 roku wpłynęły emerytury za okres 3 miesięcy.

Nadto po dokonaniu wypłaty odszkodowania przez powoda zapłacił swojemu pełnomocnikowi kwotę 2.450,- zł.

Poza tym część pieniędzy powód przekazał na rzecz swojej córki w kwocie około 7.000 zł. w sumie

Remont przeprowadzony przez powoda niespowodował wzrostu wartości budynku mieszkalnego.

Zarządzeniem nr (...) Prezesa Zarządu – Dyrektora generalnego (...)

(...) S.A. uregulowało tryb postępowania w sprawach roszczeń o odszkodowania

byłych pracowników (...) S.A. za zaniżone emerytury w związku z procesem weryfikacji.

W tym czasie powód był wspólnie z żoną na wczasach w L. , nadto leczył się prywatnie.

Syn powoda A. K. (1) nie jest (...) Politechniki (...)

Powyższe okoliczności nie budzą wątpliwości sądu. Zostały one ustalone o niekwestionowane przez strony dokumenty załączone przez stronę. Jednakże zeznania powoda jak i zgłoszonych i przesłuchanych w sprawie świadków H. K. (2) A. K. (1) oraz świadka M. S. (1) w zakresie wydatkowania kwoty 5000 na poczet darowizny uczynionej na rzecz A. K. (1),

który miał zapłacić chesne na studnia w świetle zaświadczenia Politechniki (...) nie zasługują na danie im wiary. Inna kwestią jest również fakt iż pozwany nie wykonał polecenia sądu zobowiązującego do złożenie pełnego zaświadczenia z operacji dokonywanych na swoim koncie a przedstawienie go tylko z dnia zapłaty oraz z dnia 4 sierpnia 2010 tj daty dowiedzenia się o wniesionej kasacji nie daje podstaw do przyjęcia, iż powód nie jest wzbogacony tym bardziej, że w zakresie niemożności przestawienia wyciągu z konta były różne a to nie możność dostarczenia go ze względu na wpływ okresu przechowywania, , względnie wysokie koszty jego wydania, co w świetle pisma banku w którym powód ma kontu nie znajduje potwierdzenia.”

Przy tak ustalonym stanie faktyczne Sąd Rejonowy uznał, że powództwo zasługuje na częściowe uwzględnienie. Motywując powyższe wskazał, że (cytat):

„Powództwo zasługuje na uwzględnienie w zakresie zasadzenie kwoty 15.187,90 zł z ustawowymi odsetkami. I w tym zakresie są utrzymał wydany w dniu 22 listopada 2012 roku wyrok zaoczny. W pozostałej części powództwo nie zasługuje na uwzględnienie i w tym zakresie sąd uchylił wydany wyrok zaoczny i oddalił powództwo. .

Analiza akt niniejszego postępowania pokazała ponad wszelką wątpliwość, że dotyczy ona żądania zwrotu części odszkodowania z tytułu zaniżonej emerytury, która była konsekwencja nie wydania po zakończeniu z pozwanym H. K. (1) stosunku pracy właściwego świadectwa pracy.

Odpowiedzialność pracodawcy za wady wynikające z dokumentacji pracowniczej, które wpływają na uprawnienia z ubezpieczeń społecznych, należy do materii prawa pracy. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2011 roku przesądził w sposób jednoznaczny, że termin przedawnienia roszczenia wynikające z niewydania właściwego świadectwa pracy wynosi 3 lata. Konsekwencją tego orzeczenia było ustalenie, że odszkodowania z tytułu zaniżonej emerytury wynikającej z niewydania właściwego świadectwa pracy przedawnia się z upływem terminów określonych w art. 291 § 1 kp., które legło u podstaw zmiany orzeczenia Sądu I Instancji w przedmiotowej sprawie określając okres przedawnienia roszczenia. Przyjęcie, że odpowiedzialność pracodawcy za szkody wyrządzone pracownikowi wskutek niewydania lub wydania niewłaściwego dokumentu ze stosunku pracy dla celów służących nabyciu świadczeń z ubezpieczenia społecznego jest sprawą nieuregulowaną w przepisach prawa pracy, uzasadnia posiłkowe stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego. Z powyższego orzeczenie nie da się w ocenie sądu wywieść, że stosowanie wprost przepisów kodeksu cywilnego skutkuje uznaniem, że sprawa należy do kategorii spraw cywilnych. Przepis art. 476 kpc definiuje w § 1-3 pojęcie sprawy z zakresu prawa pracy i sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych precyzuje zakres zastosowania przepisów o postępowaniu w sprawach z dziedziny prawa pracy i ubezpieczeń społecznych wskazany w sposób ogólny w art. 459 kpc. Pierwszą kategorią spraw jakie definiuje są sprawy z zakresu prawa pracy do których należą sprawy o roszczenia ze stosunku pracy, tj. o roszczenia mające swoje źródło w stosunku pracy - mającym powstać, istniejącym lub zakończonym, niezależnie od jego podstawy (umowa o pracę, powołanie, wybór, mianowanie lub spółdzielcza umowa o pracę). Taki charakter mają przede wszystkim sprawy: o uznanie wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne lub o odszkodowanie za nieuzasadnione lub niezgodne z przepisami prawa pracy wypowiedzenie albo o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach (art. 44 i 45 k.p.); o przywrócenie do pracy lub o odszkodowanie za niezgodne z prawem rozwiązanie przez pracodawcę umowy o pracę bez wypowiedzenia (art. 56 k.p.); o odszkodowanie należne pracodawcy w razie nieuzasadnionego rozwiązania przez pracownika umowy o pracę bez wypowiedzenia (art. 61¹ k.p.); o zapłatę świadczeń wchodzących w skład wynagrodzenia za pracę (z art. 22 § 1 k.p. wynika, że § 1 pkt 1¹ sprawy o ustalenie istnienia stosunku pracy mają charakter spraw o roszczenia ze stosunku pracy. Zgodnie z koncepcją wyrażoną w orzecznictwie sprawy o roszczenia związane ze stosunkiem pracy mają podstawę w stosunku prawnym innym niż stosunek pracy, jednak roszczenia te łączą się bezpośrednio z treścią stosunku pracy i nie powstałyby w braku stosunku pracy. Przyjmuje się, iż aby można było mówić o sprawie związanej ze stosunkiem pracy, musi być spełniony aspekt przedmiotowy, odwołujący się do podstawy faktycznej roszczenia, które nie powstałoby, gdyby nie istniał stosunek pracy. Obok aspektu przedmiotowego niezbędne jest uwzględnienie także aspektu podmiotowego. Roszczenie związane ze stosunkiem pracy nie może być skierowane przeciwko podmiotowi, który nie jest szeroko rozumianym pracodawcą, np. następcą prawnym pracodawcy (wyrok SN z dnia 10 października 2008 r., II CSK 232/08, LEX nr 497665). Do tej kategorii

spraw z zakresu prawa pracy zalicza się przykładowo sprawy o odszkodowanie dochodzone od pracodawcy na podstawie przepisów prawa cywilnego przez pracownika, który doznał uszczerbku na zdrowiu wskutek spowodowanej warunkami pracy choroby niebędącej chorobą zawodową (zob. wyrok SN z dnia 23 listopada 1999 r., II UKN 210/99, Prok. i Pr.-wkl. 2000, nr 3, poz. 36), sprawy o odszkodowanie dochodzone przez byłego pracownika od pracodawcy za utracony dodatek do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach (zob. uchwała SN z dnia 3 lutego 1989 r., III PZP 54/88, OSNC 1990, nr 3, poz. 39), o ochronę dóbr osobistych pracownika na podstawie art. 23 i 24 k.c., naruszonych przez pracodawcę na skutek przekroczenia granic opinii o pracy (zob. postanowienie SN z dnia 20 maja 1988 r., I PZ 11/88, OSNC 1990, nr 12, poz. 151).

Uchylenie lub zmiana prawomocnego wyroku sprawia, że spełnione na jego podstawie świadczenie jest nienależne w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 29 grudnia 2005 roku I CA 1062/05

Przepisy kodeksu pracy nie przewidują instytucji możliwości zwrotu nadpłaconego świadczenia. Jednakże przepis art. 300 kpc w kwestiach nienormowanych w kodeksie pracy umożliwia stosowanie przepisów kodeksu cywilnego.

Zgodnie z 405 kc każdy, kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Przepis ten strątuje zasadę zwrotu korzyści majątkowej, która została uzyskana kosztem innej osoby. Sytuacja ta następuje w przypadku wzrost majątku po jednej stronie kosztem drugiej, przy czym zarówno zubożenie jak i wzbogacenie wywołane są tą samą przyczyną. Zgodnie ze stanowiskiem SN: "między zubożeniem i wzbogaceniem musi zachodzić tego rodzaju zależność, aby można uznać, że są to dwie strony tego samego przesunięcia jakiejś wartości z jednego majątku do drugiego". Słusznie także zauważył SN, że ogólna formuła bezpodstawnego wzbogacenia "jest tak szeroka, że pozwala ją rozumieć jako ogólną zasadę, że nikt nie powinien się bogacić bezpodstawnie kosztem drugiego", a "niezdolność czy niemożność dochowania zasad" przewidzianych w ustawie, czy też ich niedoskonałość, "nie może prowadzić do akceptacji przesunięć majątkowych czy też uzyskania korzyści pozbawionych uzasadnienia ekonomicznego czy też moralnego" (wyrok SN z 21 marca 2007 r., I CSK 458/06, LEX nr 253397

Wzbogacenie jest bezzasadne wtedy, kiedy nastąpiło w związku z określonym stosunkiem prawnym czy zdarzeniem prawnym, ale nie stanowi jego prawidłowego, poprawnego następstwa. Samo istnienie określonego stosunku prawnego lub zdarzenia prawnego, a także orzeczenia sądu albo decyzji administracyjnej może nie stanowić wystarczającej podstawy wzbogacenia, jeżeli wystąpi nieprawidłowość kauzalna dokonanego wzbogacenia, jak i zubożonego.

W judykaturze także podkreślono, że źródłem bezpodstawnego wzbogacenia mogą być różne zdarzenia, które mogą powstać "w wyniku działania wzbogaconego, także wbrew jego woli, z jego dobrą i złą wiarą, może też być rezultatem czynności zubożonego, a nawet sił przyrody" (por. z nowszej judykatury orzeczenia SN z 6 grudnia 2005 r., I CK 220/05, LEX nr 172188 oraz z 20 grudnia 2006 r., IV CSK 272/06, LEX nr 250047).

Bezpodstawne wzbogacenie kreuje nowy stosunek zobowiązaniowy, zawierający roszczenie o zwrot wzbogacenia, które zubożony ma względem wzbogaconego jego kosztem, a podmiot, który został bezpodstawnie wzbogacony, ma obowiązek zwrotu

nienależnej korzyści (z nowszego orzecznictwa por. wyrok SN z 20 grudnia 2006 r., IV CSK 272/06, Mon. Praw. 2007, nr 2, s. 60). Jak wskazał SN w wyroku z 20 lipca 2007 r., sformułowanie użyte w art. 405 k.c., iż wzbogacenie ma nastąpić "kosztem" zubożonego, a nie, jak to ujmował kodeks zobowiązań - "z majątku", uzasadnia wniosek, że "przesłanki związku między wzbogaceniem a zubożeniem nie należy rozumieć w duchu rygorystycznie pojmowanej "bezpośredniości" tego związku, a tym samym wykorzystywać w celu ograniczenia zobowiązania zwrotu wzbogacenia" (I CSK 105/07, LEX nr 287769).

Korzyść polegać może, zatem zarówno na powiększeniu aktywów majątku wzbogaconego, jak i na nienastąpieniu należnego umniejszenia jego majątku. Po stronie zubożonego wystąpić musi strata (ubytek aktywów) lub nieuzyskanie należnej korzyści. Korzyść jest zawsze wymierna w pieniądzu, co najmniej poprzez możliwość ustalenia minimalnej wielkości pieniężnej uzyskanego wzbogacenia albo oszczędzonego umniejszenia.

Obydwie strony w przedmiotowej sprawie nie kwestionowały okoliczności dotyczących wypłaty pozwanemu wypłaty odszkodowania z tytułu zaniżonej emerytury jak i faktu zmiany wysokości należności z tytułu uchylecia wyroku zasądzonego to odszkodowanie.

Każda ze stron zajmuje inne stanowisko w zakresie obowiązku zwrotu.

W świetle wyżej cytowanych przepisów i orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 29 grudnia 2005 roku I CA 1062/05 przyjmuje się obowiązek zwrotu bezpodstawnie uzyskanej korzyści art. 405 kc. Jednakże przepisy kodeksu cywilnego przewidują możliwość wygaśnięcia obowiązku zwrotu. W myśl art. 409. kc obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu. Przesłankami wygaśnięcia obowiązku zwrotu są zużycie lub utrata korzyści, dokonujące się w kwalifikowany i obiektywny sposób, a także brak świadomości okoliczności wskazujących na istnienie obowiązku zwrotu. W przedmiotowej sprawie w ocenie sądu rejonowego pozwany wykazał, że przed dowiedzeniem się o wpływie skargi kasacyjnej zużył otrzymane odszkodowanie w części powyżej 14.000- zł. Z akt sprawy niewątpliwie wynika, w dniu 13 sierpnia 2010 roku działający w imieniu pozwanego pełnomocnik otrzymała odpis skargi kasacyjnej. Najpóźniej dnia następnego winien zawiadomić klienta o jej wniesieniu i konsekwencjach wynikających z tego faktu. Z tą datą należy, więc w ocenie sądu przyjąć, że pozwany miał świadomość liczenia się z obowiązkiem zwrotu odszkodowania. Okoliczności sprawy ustalone w oparciu o przedstawiony sądowi wyciąg z konta bankowego potwierdza, że na dzień 7 sierpnia 2010 roku pozwany nie posiadał niezbędnych środków, które podlegały by zwróceniu. Daje to podstawę do przyjęcia jego zeznań w części dotyczącej wydatkowania przedmiotowej kwoty jako prawdziwe. Przedmiotowy wyciąg z konta potwierdza, że po jego stronie nie istniały aktywa, które uzasadniałyby ich zwrot. Jednakże nie można nie zauważyć że w spornym okresie czasu, pozwany uregulował swoje długi które winien uregulować swojemu pełnomocnikowi w kwocie 2.450,- zł oraz przekazał na rzecz swojej córki kwotę 7000,- oraz zużył na wyjazd z żoną oraz na cele lecznicze, które w części dotyczące powyżej kwoty 32000,- zł zakresie wyjazdu uznał wygórowane oraz w kwocie 1.500 zł nie znajdują uzasadnienia wobec krótkiego okresu czasu licząc od momentu wpłaty odszkodowania do czasu dowiedzenia się kasacji nie mogły zostać wydatkowane. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zawarte w orzeczeniu z dnia 17 marca 2011 roku w sprawie **IV CSK 344/10** zwolnienie z długu w drodze zaspokojenia wierzyciela jest uzyskaniem korzyści, w rozumieniu art. 405 k.c., przez dłużnika. Korzyścią majątkową, bowiem w rozumieniu tego przepisu jest nie tylko bezpośrednie przesunięcie wartości majątkowych z majątku zubożonego do majątku wzbogaconego, ale również zapłacenie przez zubożonego długu, do którego zapłaty był zobowiązany wzbogacony. Z tych też względów spłacony z odszkodowania dług w kwocie 2.450,- zł stanowi niewątpliwie przysporzenie w majątku pozwanego. Załączony do akt wyciąg z konta bankowego nie wskazuje w jakim zakresie został zużyta kwota pochodząca z przedmiotowego odszkodowania i w jaki sposób i czy w związku z tym nie nastąpiło przysporzenie majątkowe. Tym bardziej wymaga udowodnienia. Nie, każde bowiem zużycie lub utrata prowadzi do wygaśnięcia zwrotu, ale tylko takie, które w sposób wymierny i dający się obiektywnie ustalić powoduje ustanie wzbogacenia, a nadto nie towarzyszy mu określony stan wiedzy wzbogaconego.

Z art. 405 k.c. wynika generalny obowiązek zwrotu korzyści majątkowej, która bez podstawy prawnej została uzyskana kosztem innej osoby.

Dla powstania, więc roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia (art. 410 k.c.) konieczne jest spełnienie przesłanki bezpodstawnego wzbogacenia w rozumieniu art. 405 k.c., tj. uzyskanie korzyści majątkowej przez wzbogaconego kosztem majątku zubożonego. LEX nr 89862 Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 18 stycznia 2011 r. Zaprezentowane przez stronę pozwaną dowody pokazały ponad wszelką wątpliwość, że jedynie wobec kwoty

14.000,00 Zł można mu przypisać udowodnienie nieistnienia wzbogacenia, dlatego co do kwoty utrzymanej w wyroku należy przypisać pozwanemu uzyskanie korzyści.

Bezzasadne w ocenie sądu jest również powoływanie się przez pełnomocnika pozwanego na uchwałę Zarządu (...) Kopalni (...) w sprawie dalszego postępowania w sprawach dotyczących roszczeń o odszkodowania bowiem przepisy powyższe mówią jedynie o trybie postępowania w sprawach dotyczących roszczeń o odszkodowania byłych pracowników (...) B. za zaniżone emerytury w związku z procesem weryfikacyjnym. Bezzasadny w ocenie sądu jest zarzut pełnomocnika powoda, że doszło w przedmiotowej sprawie do uznawania roszczeń. Podkreślenia wymaga, że dla skutecznego uznania roszczenia, dochodzi tzn. a) uznanie niewłaściwe, b) uznanie właściwe: c) ugodę

Z okoliczności sprawy niewątpliwie wynika, że zarządzenie z dnia 30 sierpnia 2010 roku nie może być traktowane jak uznanie roszczenia bowiem w świetle poglądów doktryny, które tutejszy sąd rejonowy podział uznanie właściwe może być zawarte w umowie, która poświęcona jest uregulowaniu innych stosunków. To nic innego jak umowa zawarta między **wierzycielem a dłużnikiem**, że dane roszczenie jest należne. Ugoda to umowa ustalająca z tą różnicą, że strony czynią sobie wzajemnie ustępstwa. Uznanie niewłaściwe to nic innego jak stwierdzenie dłużnika, że jest on przeświadczony o istnieniu zobowiązania. Załączone pismo w ocenie sądu nie zawiera tych cech zawiera jedynie informacje o trybie postępowania w danej kategorii spraw.

Powyższe skutkowało wydaniem orzeczenia merytorycznego, w którym zasądzono kwotę utrzymano wyrok zaoczny wydany w dniu 22 listopada 2012 roku uchylając powyższy wyrok w pozostałej części i oddalając powództwo w pozostałej części mając za podstawę art. 405 kc. w związku z art. 300 kp.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481.kpc.”

Powyższy wyrok zaskarżył w punkcie 2, w zakresie oddalonej części powództwa co do kwoty 14.000 złotych apelacją powód. Skarżący zarzucił wyrokowi:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 405 k.c. oraz art. 410 k.c. w zw. z art. 300 k.p. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu przez Sąd I instancji, iż pomimo uzyskania przez pozwanego od powoda nienależnego świadczenia, pozwany nie ma obowiązku jego zwrotu na rzecz powoda;
- art. 405 k.c. w związku z art. 410 k.c. oraz art. 300 k.p. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu przez Sąd I instancji braku obowiązku po stronie pozwanego zwrotu na rzecz powoda nienależnie otrzymanego świadczenia w kwocie 14.000 złotych, co w konsekwencji czyni niemożliwym pełną realizację wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 21 czerwca 2012 roku w sprawie V Pa 244/11, zapadłego wskutek wniesienia przez powoda skargi kasacyjnej od poprzedniego niekorzystnego dla niego wyroku tegoż Sądu z dnia 18 maja 2010 roku w sprawie V Pa 76/10, co podważa zasadę prawa do egzekucji prawomocnych wyroków sądu oraz czyni czysto iluzoryczną konstytucyjnie zagwarantowaną zasadę prawa do sądu oraz zasadę zaskarżalności orzeczeń sądowych;

2) naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a w szczególności: art. 233 § 1 k.p.c., poprzez przekroczenie przez Sąd I instancji granic swobodnej oceny dowodów, polegające na braku rozważenia w sposób wszechstronny, racjonalny, zgodny z zasadami doświadczenia życiowego oraz logicznego rozumowania materiału dowodowego zebranego w sprawie i wyciągnięcie z niego błędnych oraz sprzecznych ze sobą wniosków, co w rezultacie doprowadziło Sąd do uznania, że pomimo otrzymania przez pozwanego od powoda nienależnego świadczenia przy jednoczesnym braku przesłanek wygaśnięcia obowiązku jego zwrotu wynikających z art. 411 k.c. oraz upadku podstawy prawnej świadczenia - pozwany nie ma obowiązku zwrotu na rzecz powoda kwoty 14.000 złotych.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie na rzecz powoda kwoty 14.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, względnie o jego

uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Bełchatowie, w obu wypadkach o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania przed Sądem I i II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa postępowania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jest uzasadniona.

W przedmiotowej sprawie powód dochodził od pozwanego zapłaty kwoty 29.187,90 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu tytułem zwrotu nienależnego świadczenia.

Pozwanemu, na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 16 grudnia 2009 roku wydanego w sprawie IV P 421/09, powód wypłacił kwotę łącznie 34.102,60 złotych obejmującą odszkodowanie za zaniżoną emeryturę wraz z odsetkami ustawowymi oraz kosztami procesu. Wskutek wniesienia skargi kasacyjnej przez powoda Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 18 maja 2010 roku w sprawie V Pa 76/10, oddalając apelację powoda od ww. wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie. Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem z dnia 21 czerwca 2012 roku zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Bełchatowie w ten sposób, że zasądzoną na rzecz H. K. (1) należność główną obniżył do kwoty 4.396,41 złotych oraz oddalił powództwo w pozostałej części.

W świetle powyższych okoliczności prawidłowo Sąd Rejonowy uznał, że zmiana treści wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie w sprawie IV P 421/09 spowodowała, iż odpadła pierwotna podstawa prawna świadczenia powoda na rzecz pozwanego i w konsekwencji, świadczenie powoda na rzecz pozwanego w kwocie 29.187,90 złotych przybrało charakter świadczenia nienależnego, podlegającego zwrotowi na podstawie art. 410 § 1 k.c. w związku z art. 405 k.c. w związku z art. 300 k.p.

Powyższe stanowisko, które Sąd Okręgowy w pełni akceptuje, potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 grudnia 2009 roku w sprawie II PK 77/09 (opubl. Legalis), w którym wskazał, że pobranie świadczenia pieniężnego w wykonaniu wyroku sądu, następnie wyeliminowanego z obrotu wskutek środka zaskarżenia, oznacza, iż doszło do spełnienia świadczenia nienależnego w rozumieniu art. 410 § 2 k.c.

Tym samym Sąd Okręgowy nie zgadza się z poglądem pełnomocnika pozwanego wyrażonym w odpowiedzi na apelację, że świadczenie spełnione przez powoda na rzecz pozwanego nie było nienależne, albowiem spełnione zostało dobrowolnie w wykonaniu przedawnionego roszczenia. Należy bowiem wskazać, co pozwany już pomija, że powód przekazał na rzecz pozwanego dochodzoną w niniejszej sprawie kwotę w wykonaniu prawomocnego wyroku sądu. A zatem wyroku, który zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. wiązał m.in. strony. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 września 2011 roku w sprawie III SK 5/11 (ZNSA 2012, Nr 2, s. 111) wiązanie treścią prawomocnego orzeczenia wyraża nakaz przyjmowania przez wskazane w przepisie art. 365 § 1 k.p.c. podmioty, że w objętej tym orzeczeniem sytuacji stan prawny przedstawiał się tak, jak to wynika z sentencji wyroku. Podmioty te są związane dyspozycją konkretnej i indywidualnej normy prawnej wywiezionej przez sąd z przepisów prawnych zawierających normy generalne i abstrakcyjne w procesie subsumcji określonego stanu faktycznego. W świetle powyższego oraz ustalonych okoliczności sprawy okoliczności nie można więc uznać, iż świadczenie zostało spełnione przez powoda dobrowolnie.

Sąd Rejonowy wskazał także prawidłowo, powołując się na art. 409 k.p.c., że obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

Błędnie stwierdził jednak, że otrzymane odszkodowanie ponad kwotę zasądzoną zaskarżonym wyrokiem pozwany zużył w okresie od daty otrzymania odszkodowania do daty dowiedzenia się o złożeniu skargi kasacyjnej przez byłego pracodawcę w taki sposób, że nie jest już wzbogacony.

W tym miejscu należy przytoczyć fragment uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2012 roku w sprawie I PK 86/12 (OSNP 2013/17-18/203), w którym wskazano, że obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości nie wygasa w wypadku, gdy mimo zużycia lub utraty korzyści ten, kto ją uzyskał, jest nadal wzbogacony. Wzbogacenie trwa nadal zwłaszcza w sytuacji, w której ten, kto uzyskał bez podstawy prawnej pieniądze kosztem innej osoby, zużył je na spłacenie własnego długu, a także wtedy, gdy uzyskał pewien ekwiwalent czy też inną korzyść dla swego majątku. Ponadto, jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 kwietnia 2010 roku w sprawie V CSK 320/09 (Lex nr 688053), tylko takie zużycie w dobrej wierze bezpodstawnie uzyskanego świadczenia powoduje - w myśl art. 409 k.c. - wygaśnięcie obowiązku zwrotu świadczenia, gdy zużycie korzyści nastąpiło w sposób bezproduktywny, konsumpcyjny. Ma to miejsce wówczas, gdy wzbogacony, w zamian tej korzyści, nie uzyskał ani korzyści zastępczej, ani zaoszczędzenia wydatku, gdy wydatek miał miejsce tylko dlatego, że uprzednio uzyskał on korzyść, bez której nie poczyniłby tego wydatku. Jeżeli natomiast w zamian za użytą korzyść wzbogacony uzyskał do swojego majątku jakąkolwiek inną korzyść majątkową (np. mienie czy zwolnienie z długu, który w ten sposób spłacił), nie można uznać, że nie jest już wzbogacony, bowiem w wyniku dokonania tego wydatku, w jego majątku pozostaje korzyść w postaci zwiększenia aktywów bądź zmniejszenia pasywów.

Powtórzyć za Sądem Rejonowym należy również, że zużycie korzyści na cele konsumpcyjne, o którym wyżej, powodujące ustanie wzbogacenia, zwalnia od obowiązku zwrotu bezpodstawnie uzyskanej korzyści tylko wówczas, gdy miało miejsce w okresie, gdy pozwany nie musiał się liczyć z obowiązkiem zwrotu. W przedmiotowej sprawie powinno się liczyć z obowiązkiem zwrotu, jak słusznie wskazał Sąd I instancji, należy łączyć z datą dowiedzenia się o wniesieniu przez powoda skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie zasądzonego odszkodowanie. W tym zakresie Sąd Okręgowy podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w powołanym już wyroku z dnia 5 października 2012 roku, w którym wskazano, że od chwili, w której strona uzyskująca korzyść na podstawie prawomocnego wyroku otrzyma informację o przyjęciu do rozpoznania skargi kasacyjnej wywiezionej przez stronę przeciwną, powinna liczyć się z obowiązkiem zwrotu tej korzyści w razie uchylenia tego wyroku (art. 409 k.c.). W tamtej sprawie Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że momentem granicznym „powinności” powinno być dowiedzenie się przez stronę o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. W przedmiotowej sprawie, w ocenie Sądu Okręgowego taką graniczną datą powinno być dowiedzenie się już o samym wniesieniu skargi kasacyjnej. Wprawdzie nie każda skarga kasacyjna jest przyjmowana przez Sąd Najwyższy do rozpoznania, ale w sprawach z powództw pracowników, zarówno obecnych jak i byłych, przeciwko (...) w R. wyłoniło się zagadnienie prawne wymagające podjęcia uchwały przez Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów, tym samym wszystkie skargi kasacyjne powodów w tożsamych sprawach były przyjmowane do rozpoznania.

Jak prawidłowo ustalił w tym zakresie Sąd I instancji, pełnomocnik pozwanego uzyskała wiadomość o zaskarżeniu prawomocnego wyroku skargą kasacyjną w dniu 13 sierpnia 2010 roku (w części uzasadnienia obejmującego ocenę dowodów nieprawidłowo określono tę datę na 4 sierpnia 2010 roku). Tym samym od tej daty pozwany powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu uzyskanej korzyści. A jeśli przed tą datą wydatkował określone kwoty na cele konsumpcyjne, to na nim ciążył obowiązek wykazania tych faktów poprzez przedstawienie stosownych dowodów. Należy dodać, że strona pozwana była w niniejszym procesie reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, a więc rozkład ciężaru dowodowego był jej znany.

Lektura akt i zgromadzony w nich materiał dowodowy, wbrew ustaleniom Sądu Rejonowego, nie pozwala na to, by uznać, iż pozwany wykazał zużycie na cele konsumpcyjne kwoty 14.000 złotych. I w tym zakresie zasadne są zarzuty apelacji, sprowadzające się do naruszenia przez ten Sąd przepisu art. 233 § 1 k.p.c.

Sąd Rejonowy w ustaleniach faktycznych stwierdził, że poczynając od dnia 14 września 2010 roku do dnia do dnia 31 sierpnia 2013 roku pozwany rozdysponował kwotę 45.718,65 złotych oraz, że w tym okresie wpływały na konto pozwanego również należności z tytułu świadczeń emerytalnych w wysokości 3.193,63 (od dnia 14 czerwca 2013 roku do dnia 14 sierpnia 2013 roku wpłynęły świadczenia za okres 3 miesięcy). Materiał dowodowy zawarty w aktach sprawy przeczy temu ustaleniu (z urzędu Sądowi Okręgowemu wiadomo, że ten fragment zawarty w uzasadnieniu Sądu Rejonowego dotyczy innej sprawy), przy czym zauważyć dodatkowo należy, że data 14 września 2010 roku podana

przez Sąd I instancji podana została pomyłkowo, ponieważ odszkodowanie przekazane zostało na rzecz pozwanego w dniu 2 czerwca 2010 roku. Sąd I Instancji w dalszej części pisemnych motywów wyroku zauważył zresztą, co zasadnie podniósł skarżący, że pozwany nie wykonał polecenia sądu zobowiązującego do złożenie pełnego zaświadczenia z operacji dokonywanych na jego rachunku bankowym, a przedstawienie wyciągu tylko z dnia zapłaty oraz z dnia 4 sierpnia 2010 roku, nie daje podstaw do przyjęcia, iż pozwany nie jest wzbogacony.

Z materiału dowodowego wynika, że w dniu 2 czerwca 2010 roku na rachunek bankowy pozwanego wpłynęła przekazana mu przez powoda kwota 34.102,60 złotych (k. 52,53). W dniu 4 sierpnia 2010 roku na rachunku bankowym pozwanego znajdowała się natomiast kwota 3.934,08 złote (k. 54,55).

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwany do dnia, w którym dowiedział się o złożeniu skargi kasacyjnej wypłacił z rachunku bankowego kwotę odszkodowania oraz, że przeznaczył ją na:

1. zapłatę wynagrodzenia swojemu pełnomocnikowi w kwocie 2.450 złotych,
2. darowiznę na rzecz swojej córki w kwocie około 7.000 złotych,
3. remont domu, który to remont nie spowodował jednak wzrostu wartości budynku mieszkalnego,
4. wczasy w L. oraz koszty leczenia.

Przede wszystkim podkreślić trzeba, że to, iż pozwany do dnia 13 sierpnia 2010 roku, to jest do dnia dowiedzenia się przez jego pełnomocnika o złożeniu skargi kasacyjnej, wypłacił z rachunku bankowego sumy pieniężne stanowiące łącznie przekazaną mu kwotę odszkodowania, nie oznacza jego zużycia i to zużycia na cele konsumpcyjne. Oczywiście, dokonanie wypłat określonych kwot z rachunku bankowego może świadczyć o ich wydatkowaniu, jednakże wydatkowanie to musi wynikać z określonych dowodów, których ocena powinna być przeprowadzona w zgodzie z art. 233 § 1 k.p.c. Takiej oceny Sąd Rejonowy nie przeprowadził. Przy czym dopuszczenie przez ten Sąd dowodu z opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości było zbędne.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wskazał bardzo ogólnie, że kwotę odszkodowania przeznaczył na: edukację syna, remont domu, koszty leczenia oraz wyjazd na urlop. Nie podał jednak ani kwot przeznaczonych na ww. cele, ani też nie wskazał, w jakim okresie, czy datach kwoty te wydatkował. Składając wyjaśnienia informacyjne pozwany stwierdził, że 20.000 złotych wydatkował na edukację syna (czesne płatne było co pół roku), na remont przeznaczył 7.000 – 8.000 złotych, na leczenie 10.000 – 12.000 złotych oraz, że pomógł finansowo córce w kosztach chrzcin wnuka. Słuchany jako strona pozwany zeznał natomiast, że na edukację syna wydał 5.000 złotych, na prace remontowe przeznaczył 8.000 – 9.000 złotych, na leczenie 3.000 złotych oraz na wczasy 4.000 złotych. Świadcowie zeznali natomiast, że:

- H. K. – pozwany wydawał pieniądze na naukę syna w kwotach 2.500 miesięcznie na semestr, że wydali pieniądze z odszkodowania na remont łazienki (4.000 złotych) oraz elewacji (3.000 złotych), 3.000 złotych wydali na chrzciny dla wnuka, 4.000 złotych na wózek dla wnuka i 4.000 złotych na wczasy,

- A. K. – dostał od pozwanego na naukę 5.000 złotych, z tym, że nie wie, kiedy, że rodzice wyremontowali łazienki, ale nie wie, jakie wydali na ten remont kwoty oraz, że kupili wózek dla wnuka,

- M. S. – otrzymała „w tym czasie” 7.000 złotych od ojca na wózek i chrzciny, pozwany wykonał prace remontowe w domu oraz przeznaczył część odszkodowania na wsparcie syna, ale kwot przeznaczonych na te cele nie zna.

Przede wszystkim podkreślić należy, że strona pozwana nie przedłożyła w toku postępowania żadnych dowodów z dokumentów, które wskazywałyby na wydatkowanie określonych kwot na ww. cele w okresie od 2 czerwca 2010 roku do 13 sierpnia 2010 roku. Złożona dokumentacja medyczna, mająca potwierdzić stan zdrowia pozwanego pochodzi z roku 2012. Pozwany nie złożył żadnych rachunków na potwierdzenie dokonania jakichkolwiek zakupów, w tym dotyczących remontu, kosztów leczenia, czy zakupu wózka dla wnuka oraz pobytu na wczasach. Pozwany nie złożył także umów darowizn oraz potwierdzenia zapłaty chesnego. Nie zostało złożone także żadne potwierdzenie co do

tego, kiedy odbyły się chrzciny wnuka pozwanego Zeznania pozwanego oraz świadków są natomiast nieprecyzyjne, nie określili oni, a jakich datach wydatkowane zostały kwoty z odszkodowania, a nadto zeznania te w zakresie wydatkowanych kwot z odszkodowania są sprzeczne. Pozwany stwierdził początkowo, że na edukację syna przeznaczył 20.000 złotych, a potem, że było to 5.000 złotych, co potwierdził wprawdzie A. K., ale jednocześnie zeznał on, że nie pamięta, kiedy tę kwotę otrzymał od ojca. Nie wynika to także z zeznań H. K., ani M. S.. Świadkowie za wyjątkiem H. K. nie wiedzieli także, jakie kwoty pozwany wydał na remont domu. Sprzeczne są także zeznania pozwanego co do wydatków przeznaczonych na leczenie.

Podkreślić należy, że nawet w sytuacji, gdyby pozwany w okresie od 2 czerwca 2010 roku do 13 sierpnia 2010 roku wydatkował jakiegokolwiek kwoty na remont domu, leczenie, czesne na studia dla syna, wczasy, zapłatę wynagrodzenia pełnomocnikowi, to nie są to wydatki bezproduktywne. Czyniąc je bowiem pozwany zaoszczędził wydatki z bieżących dochodów, stąd też nadal pozostaje wzbogacony. Co do zaś dokonania wydatków na inne cele (darowizna dla córki), to należy wskazać, że pozwany ani nie udowodnił wydatkowanych kwot, ani przede wszystkim tego, że poczynił je do dnia, w którym powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu odszkodowania.

Z tych też względów, zasadnie powód zarzuca naruszenie nie tylko art. 233 k.p.c., ale także przepisów prawa materialnego w postaci art. 405 k.c. oraz art. 410 k.c. w zw. z art. 300 k.p.

I dlatego też na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzeczono, jak w punkcie „1” sentencji.

O kosztach postępowania za instancję odwoławczą orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. mając na uwadze sytuację osobistą pozwanego, w tym w szczególności jego ciężki stan zdrowia. Apelację w zakresie kosztów za I instancję należało natomiast odrzucić, ponieważ Sąd Rejonowy w zaskarżonym wyroku z dnia 5 listopada 2013 roku nie orzekł o kosztach procesu za I instancję.